

Turan, A., Kıvrak, Y., & Öztürk, A. (2022). Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e-değerlendirme). *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 3(2), 124-140.

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

e-ISSN: 2757-5284

Geliş/Received: 29.03.2022 Kabul/Accepted: 25.04.2022

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Uzaktan Eğitimde Ölçme Değerlendirme (e-Değerlendirme)

Aylin TURAN¹

Yasemin KIVRAK²

Ayşe ÖZTÜRK³

Özet

Bu araştırma öğretmenlerin ölçme değerlendirme ile ilgili öz yeterlik algılarını saptamak, uzaktan eğitimde bilişim teknolojilerini kullanabilme tutum ve becerilerini tespit etmek, uzaktan eğitimde kullandıkları ölçme değerlendirme araçları konusunda bilgi sahibi olmak ve öğretmenlerde tamamlayıcı (alternatif) ölçme değerlendirme teknik ve araçları ile ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla yapılmıştır. Tarama modelinde yürütülen bu araştırmanın örneklemini 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında Bursa ilinde öğretmenlik yapan 2732 kadın ve 1788 erkek olmak üzere toplam 4520 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, 3 bölüm, toplamda 24 maddeden oluşan çevrimiçi anket kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler Betimsel ve Fark Analizleri yoluyla incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme tutum ve becerileri cinsiyet, kıdem ve okul türü açısından anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, öğrenci performansını değerlendirmede tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiğini ifade etmelerine rağmen yüz yüze ve uzaktan eğitim sürecinde halen geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmaya devam ettikleri görülmektedir. Ankete verilen diğer cevaplar da dikkate alındığında, öğretmenlerin uzaktan eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanımı ve tamamlayıcı ölçme değerlendirme teknikleri konusunda eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim; ölçme değerlendirme; tamamlayıcı ölçme değerlendirme; e-değerlendirme

Measurement and Evaluation in Distance Education (e-Evaluation)

Abstract

The aim of this research is to determine teachers' self-efficacy perceptions about measurement and evaluation, to determine the attitude and skills of teachers to use information technologies in distance education, to have information about the measurement and evaluation tools they use in distance education and to raise awareness of teachers about complementary (alternative) measurement and evaluation techniques and tools. The sample of this research carried out in a survey model consists of a total of 4520 teachers, 2732 female and 1788 male, who teach in Bursa Province in the 2020-2021 academic year. In the research, an online questionnaire consisting of 3 parts and 24 items in total was used, as a data collection tool. The data obtained in the research were analyzed through

¹ İngilizce Öğretmeni, Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Birimi, Bursa-Türkiye, aa_aylaturan@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6723-2023

² Matematik Öğretmeni, Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Birimi, Bursa-Türkiye, argeyasemin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5580-9702

³ Edebiyat Öğretmeni, Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Birimi, Bursa-Türkiye, ayse.mihrimah@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7939-3086

Descriptive and Difference Analysis. According to the results, it was determined that the measurement and evaluation attitude and skills in distance education have a significant differences in terms of gender, seniority and school type. Although teachers state that complementary (alternative) measurement methods and techniques should be used to evaluate student performance, it is seen that they still continue to use traditional evaluation methods in face-to-face and distance education. Taking this finding and other findings of the study into consideration, it is understood that teachers need education on the use of information technologies and complementary (alternative) measurement and evaluation techniques in distance education.

Keywords: Distance education; measurement and evaluation; complementary (alternative) measurement and evaluation techniques; e-evaluation

1. GİRİŞ

2020 yılında yaşanan Covid-19 salgını sebebiyle tüm dünyada okullar kapatılarak çevrimiçi ortamda ders işlenmeye başlanmıştır. Uzaktan eğitim konusunda deneyimi ve altyapısı olan ülkeler bu sürece daha kolay adapte olmuştur. Ülkemizde de Millî Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Açık Öğretim Fakülteleri, üniversitelerde örgün bir şekilde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim yoluyla aldığı bazı dersler uzaktan eğitimi desteklemiştir.

Eğitimde kullanılan platformun dijital altyapısı, öğrenim sürecinde kullanılacak materyal, öğrenci dikkati ve motivasyonunu sağlayabilmek amacıyla kullanılacak web araçları ve en önemlisi de eğitim sürecinin ne derece etkin olup olmadığının göstergesi olan ölçme değerlendirme yaklaşımı konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Öğretmenlerin; hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinden oluşan Eğitim Programının en çok değerlendirme unsurunda sorun yaşadıklarını düşünmekteyiz. Yüz yüze eğitimde bile değerlendirmenin objektifliği, uygun (geçerlik, güvenilirlik vs.) araç kullanma, amaca göre kullanılan ölçme araçlarının çeşitli olması gerekliliği gibi konularda desteğe ihtiyaç duyan eğitimciler, uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme konusunda evleviyetle sorun yaşamaktadır. Bu araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme hususunda görüşleri ve yaşadığı sorunlar ele alınmıştır.

1.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, eğitici ve öğrencinin fiziksel olarak birbirinden uzak oldukları bir ortamda bilgi iletişim teknolojileri araç ve ortamları ile gerçekleşen; her yaş, cinsiyet, gelir ve meslek grubundan insanın öğrenimlerini zaman ve mekân kısıtlarını aşarak kendi ilerleme hızlarına göre bireyselleştirilmiş öğrenme sağlayan yenilikçi eğitim yöntemidir. (Moore ve Kearsly 1996).

Uzaktan eğitim, zorunlu eğitim süresinin uzun olması, bilgi ve teknolojinin hızla gelişmesi ile bireylerin sürekli öğrenme ihtiyacı, bölgesel farklılıklardan kaynaklanan fırsat ve imkân eşitsizliği, geleneksel eğitime göre daha ekonomik olması sebebiyle son yıllarda üzerinde önemle durulan bir eğitim kavramıdır. Günümüzde özellikle Covid-19 salgını sebebiyle uzaktan eğitim yüz yüze eğitimin destekleyicisi olmaktan ziyade, alternatif haline gelmiştir. Koronavirüs salgını nedeniyle eğitim süreci dünyanın her ülkesinde farklı araç ve yöntemler kullanılarak sürdürülmeye çalışılmıştır. Bu süreçte ülkelerin öncelikleri eğitimin kesintiye uğramadan devam ettirilmesi olmuştur. Bu uygulamalarla birlikte çeşitli kriz hallerinde yaşanabilecek eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğraması karşısında bir model olarak önerilen “Acil Uzaktan Öğretim (AUÖ)” kavramı gündeme gelmiştir. AUÖ ifadesinde eğitim yerine “öğretim” kavramının vurgulanması, acil gelişen bu sürecin daha çok öğretmenlerin sorumluluğu altında yürütülmesinden kaynaklanmaktadır (Hodges vd, 2020). Acil Uzaktan öğretim bir eğitim sistemi ortaya koymaktan ziyade gelişen beklenmedik duruma acil bir çözüm üretmeyi hedefler dolayısıyla acil uzaktan öğretimin bir tercih olmak yerine zorunlu bir uygulama olduğu ifade edilebilir. 2020 yılı Mart ayı itibariyle ortaya çıkan Koronavirüs salgını dolayısıyla yüz yüze eğitim öğretimin gerçekleştirilememesi literatürdeki tanımı itibariyle acil uzaktan öğretime daha yakındır. Gerek uzaktan eğitim modelinde gerekse de acil uzaktan öğretim modelinde esas olan belirlenen hedeflere ulaşılmasıdır.

Uzaktan eğitimin kalitesini arttırmak; öğretmen, öğrenci ve veli iş birliği ile kolaylaşacaktır. Uzaktan eğitimde ders süresinin uzun olmaması, öğrenci ve öğretmenin kısıtlı ortamlarda, kısıtlı imkânlarla bir araya gelmesi, geçirilen sürenin hedef odaklı ve kaliteli olmasını gerektirmektedir. Bugünlerde salgın dolayısıyla uzaktan eğitime verilen önemin ilerleyen dönemlerde esneklik sağlaması, ekonomikliği ve yapılan yatırımlarla iyi bir noktaya getirilmesiyle artacağı düşünülmektedir.

1.2. Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Bireyde istendik davranış değişikliği oluşturma süreci olarak tanımlanan eğitim; girdiler, süreç, çıktılar ve kontrol (değerlendirme) bileşenlerinden oluşan bir sistemdir (Baykul, 1992, s. 86; Kara, 2009, s. 7). Bu sistemin etkililiği ve amaca ne kadar hizmet ettiğinin belirlenmesi ölçme değerlendirme faaliyeti ile mümkündür.

Ülkemizde yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi ile eğitim programlarında 2005 yılında büyük çaplı bir değişim yaşanmıştır. Öğrenme süreci bilginin öğrenci zihninde daha önceki öğrenmeleri ile bağ kurma şeklinde yeniden tanımlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte ölçme değerlendirme süreçleri de evrilmiş geleneksel yaklaşımın yanında tamamlayıcı (alternatif) ölçme değerlendirme yaklaşımlarına da yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Korkmaz (2004) tamamlayıcı ölçme ve değerlendirmeyi; gerçekçi, yapılandırıcı, uygulanabilir ve performans temelli testlere dayalı, öğrenci yeterliliklerini daha geniş bir çerçevede (bilişsel, duyuşsal ve psikomotor) tanımlayan bir sistem olarak ifade eder. Tamamlayıcı (alternatif) değerlendirme yaklaşımları değerlendirme sürecinde öğrenci özelliklerini merkeze alır. Tamamlayıcı değerlendirme halen öğretmenlerin yoğun bir şekilde kullandığı çoktan seçmeli ya da boşluk doldurma şeklinde olmayan araçlarla yapılan değerlendirmeyi tanımlar. Alternatif değerlendirme yöntemlerinin en yaygın olanları performansa dayalı ya da portfolyo temelli değerlendirmelerdir (İnesi, 2015). Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerinin ve performanslarının ölçüldüğü tamamlayıcı değerlendirmelerde ortaya çıkan ürün kadar sürecin de değerlendirilmesine imkân verilir. Çoklu cevaplar, stratejiler ve oluşturulan süreç öğretmen tarafından değerlendirilir, onaylanır ve ödüllendirilir (Bahar vd., 2006). Eğitim programlarının felsefesinin değişmesinin üzerinde on beş yıl geçmesine rağmen bu yaklaşıma uygun ölçme değerlendirme uygulamalarının hala olması gerektiği biçimde yapılamadığı görülmektedir. Nitekim yaptığımız araştırma verileri de bunu doğrulamaktadır; araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'i hala ölçme değerlendirmeyi çoktan seçmeli testlerle yapmaktadır. Eğitim sürecinin zorunlu olarak uzaktan devam etmesiyle ölçme değerlendirme uygulamalarında yaşanan sorun artarak devam etmiş öğretmenler, uzaktan öğrenme sürecini değerlendirmede zorluk yaşamışlardır.

Yüz yüze eğitimde geleneksel ölçme değerlendirme araçları öğretmen gözlemleri ve öğrenci motivasyonu ile birleşince, değerlendirme faaliyeti bir ölçüde gerçekleştirilse de uzaktan eğitimde yalnızca geleneksel ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması sağlıklı bir değerlendirme yapılması için yeterli olmamaktadır. Öğrenme sürecinin bütününde değerlendirme faaliyetini içeren e-portfolyo, öz-akran değerlendirmesi, proje, performans görevleri gibi alternatif ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması gerekmektedir.

Puspitasari 2010 yılında yaptığı bir araştırmada uzaktan eğitimde değerlendirmenin öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimin sınırlılığı dolayısıyla geleneksel eğitimde değerlendirmeye göre bazı zorluklarının olduğunu belirtmektedir (Puspitasari, 2010). Covid-19 salgını dolayısıyla uzaktan yürütülen eğitimde bu sınırlılıklar; öğrenciler arasındaki fırsat ve imkân eşitsizliği, internete ulaşımında yaşanan sorunlar, öğrenci motivasyonu ve derslere eksiksiz bir şekilde katılımın sağlanamaması, öğrenme materyallerine sahip olma durumlarının farklılığı, ders sürelerinin kısıtlı olması ve en önemlisi de öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme araçları hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Uzaktan eğitimde öğretmenlerin karşılaştığı sorunların başında öğrenci motivasyonunun düşük olması gelmektedir. Okul ortamında akranları ile birlikte sosyalleşen öğrenciler uzaktan eğitimde ekran başında kendini yalnız hissetmekte ve derse adapte olmakta zorluk yaşamaktadır. Dermo ve Carpenter (2011) uzaktan sınavlarda geribildirimlerin çeşitli ve zengin olması öğrencilerde olumlu tutum geliştirdiğini ortaya koymuştur. Uzaktan eğitimi daha faydalı hale getirmek ve öğrenci motivasyonunu sağlamak için öğrenciye geri bildirim verilmeli ve yalnız olmadığı hissettirilmelidir. Crisp (2005), e-değerlendirmede klasik kâğıt kalem sınavları yerine yaşamla ilişkilendirilmiş otantik soruların tercih edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Müdürlüğümüz tarafından yapılan araştırma ile 2005'te uygulamaya giren yeni programın önemli bir boyutu olan tamamlayıcı ölçme değerlendirme konusunda öğretmen görüşleri alınarak tamamlayıcı ölçme değerlendirme tekniklerinin uzaktan eğitim sürecinde kullanılabilirliğini ve bu konuda öğretmen eksikliklerinin tespit edilmesiyle eğitimcilere ışık tutulacağı düşünülmektedir.

1.3. Yapılan Benzer Araştırmalar

Uzaktan Eğitim ve Tamamlayıcı Ölçme Değerlendirme konularında yapılan araştırmalar incelenmiştir. Buna göre;

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden Mehmet Başar ve arkadaşlarının yaptığı öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin algıları konulu araştırmada örneklem olarak seçilen Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden erkek olanların uzaktan eğitime ilişkin algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucu çıkmıştır. Bu sonucun erkeklerin teknoloji ve bilgisayara daha yakın olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Yine bu üç branştan Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği adaylarının diğerlerine göre pozitif ayrıştığı görülmektedir.

Baran, Açık ve Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme araştırmasında bazı mega Açık Üniversitelerde (Indira Gandhi Açık Üniversitesi, İngiliz Açık Üniversitesi, Bangladesh Açık Üniversitesi, Çin Açık Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi) uygulanan ölçme ve değerlendirme yöntemlerini araştırmış birçoğunda süreç ve sonuç odaklı bir değerlendirme yönteminin uygulandığını belirtmiştir. Araştırmacı 21. yüzyıl öğrenenlerinin üst düzey becerilerini değerlendirecek ölçme değerlendirme süreçlerinin tasarlanması gerektiği sonucuna varmıştır.

Şahin ve Kaya alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili 2008-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü tezleri ve makale çalışmalarının içerik analizlerini yaptığı araştırma makalesinde tezlerin konu, örneklem, kullanılan yöntem, kullanılan veri toplama araçları bakımından incelemesini yapmıştır. İlgili yıllar arasında yapılan 45 araştırmadan sadece 3'ünün örneklem büyüklüğü 1000+'dır.

Adıgüzel, COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimde ölçme değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesine yönelik çalışmada ödevlerin, gelişim dosyası ve öz değerlendirme yaklaşımının, açık uçlu sorularla, çoktan seçmeli testlerle ve kısa cevaplı sorularla değerlendirmenin kullanımını araştırmıştır. Araştırma sonucunda daha kullanışlı olan çoktan seçmeli testlerin en çok tercih edilen ölçme aracı olmasına karşın öğretmenlerin önemli bir kısmı bu yöntemi öğrenci başarısının ölçülmesinde güvenilir bulmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenler açık uçlu klasik sınavların uzaktan eğitim sürecinde öğrenci başarısının belirlenmesinde en kullanışlı ve uygulanabilir yöntem olarak belirtmiştir. Araştırmadan çıkan ilginç bir sonuç ise her zamankinin aksine ödevlerin iyi yapılandırıldığı, teknoloji ile entegre edildiği takdirde güvenilir bir değerlendirme aracı olduğudur. Ölçme değerlendirmede tamamlayıcı yöntemler olan, öz-akran değerlendirme, bireysel gelişim dosyalarının öğrenci başarısının belirlenmesinde öğretmenler tarafından en son sırada tercih edildiği görülmektedir.

Gelbal ve Kelecioğlu'nun yapılandırmacı yaklaşıma göre dizayn edilen öğrenme ortamlarında öğretmenlerin ölçme değerlendirmeye ilişkin görüşlerini betimleyen çalışmada ölçme ve değerlendirme araç, yöntemlerinin kullanım düzeyleri, öğretmenlerin bu alanda yeterlilik düzeyleri, karşılaştıkları sorunlar ve bu yöntemlerin uygulanmasına ilişkin görüşleri ele alınmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunlukla geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerini kullandığı, öğrencilerin birbirini değerlendirdiği ölçme yöntemlerininse çok az tercih edildiği görülmektedir. Tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemleri konusundaki öz yeterlilik algılarının da geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerine göre daha düşük olduğundan hareketle araştırmacı, öğretmenlerin ölçme yöntemleri, ölçme aracı hazırlama gibi konularda eğitim ihtiyacının olduğunu saptamıştır.

Canpolat ve Yıldırım'ın ortaokul öğretmenlerinin gerçekleştirdikleri acil uzaktan öğretim faaliyetlerine ilişkin edindikleri deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları araştırmanın sonucunda, öğretmenlere uzaktan eğitimin nasıl yapılacağına ilişkin, öğretmenlere uzaktan eğitim teknolojilerini kullanmaya yönelik hizmet içi eğitimler verilmeli ve gönüllü öğretmenlere e-içerik üretmeye yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir şeklinde öneriler çıkmıştır.

1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma öğretmenlerin ölçme değerlendirme ile ilgili öz yeterlik algılarını saptamak, uzaktan eğitimde bilişim teknolojilerini kullanabilme tutum ve becerisini tespit etmek, uzaktan eğitimde kullandıkları ölçme değerlendirme araçları konusunda bilgi sahibi olmak ve öğretmenlerde tamamlayıcı (alternatif) ölçme değerlendirme araçları ile ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla yapılmıştır. Yüz yüze ve uzaktan eğitimde öğretim sürecinin değerlendirilmesinden ziyade çıktının değerlendirildiği görülmektedir. Yapılan bu araştırma çalışması, şu an uygulanmakta olan eğitim programları kazanımlarının ölçülmesinde yeterli olmayan geleneksel

ölçme değerlendirme yaklaşımından, tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanıldığı çağdaş ölçme değerlendirme yaklaşımına geçilmesi konusunda farkındalık oluşturması açısından önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir (Karasar, 2006).

2.2. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırma evrenini Bursa ilinde 2020 yılında görev yapan 32.915 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem alınmasında örneklemin alındığı evreni temsil etmesi önemlidir.

Betimsel araştırmalarda minimum %10 örneklem alınır ancak örnek büyüklüğünün fazla olması sonuçların güvenilirliğini artırır (Arlı ve Nazik, 2001, s.77). Bu nedenle basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile evreni temsil edecek 4.500 öğretmen anket verisi araştırmanın örneklemini olarak kabul edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma verileri çevrim içi anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olan anket 3 bölümden toplamda 24 adet maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel ve mesleki bilgilerin olduğu toplam 9 maddeye yer verilmiştir. İkinci bölüm öğretmenlerin bilişim teknolojileri kullanabilme tutum ve becerileri ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e-değerlendirme) tutum ve becerilerini ölçen 11 likert tipi maddeden oluşmuştur. 3. bölümde ise Tamamlayıcı (alternatif) ölçme değerlendirme tutum ve becerilerini ölçen 3 çoklu yanıtı madde yer almıştır.

Katılımcılar ikinci bölümün 11 maddesine 5'li likert biçimi olan "Hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum" şeklinde yer alan ifadelerle her bir ifade için tek bir seçeneği işaretleyerek katılımında bulunmuşlardır. Ankete 4.520 öğretmen katılmıştır. İncelenen anketlerde herhangi bir hata/yanlış bilgiye rastlanmamış ve 4.520 anketin tamamı analize tabi tutulmuştur.

2.4. Araştırma Sorusu ve Alt Problemler

İlgili alan yazın incelendiğinde, uzaktan eğitim konusunda daha çok üniversite öğrencilerinin örneklem alındığı çalışmalar yapılmıştır. MEB'e bağlı okulların öğretmenlerinde uzaktan eğitim ve ölçme değerlendirme yöntem ve araçları ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik kısıtlı sayıda, küçük örneklem ile çalışmaların var olduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın amacına yönelik şu alt problemler oluşturulmuştur. Katılımcı öğretmenlerin;

1. Yüz yüze eğitim sürecinde uyguladıkları ölçme değerlendirme yöntem, teknik ve araçları nelerdir?
2. Uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirmenin nasıl olması gerektiğine dair (e- Değerlendirme) görüşleri nelerdir?
3. Uzaktan eğitimde tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabilme konusunda kendilerini ne derece yeterli bulmaktadırlar?
4. Bilişim teknolojilerini kullanma ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi cinsiyete göre değişmekte midir?
5. Bilişim teknolojilerini kullanma ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi kıdeme göre değişmekte midir?
6. Bilişim teknolojilerini kullanma ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi okul türüne göre değişmekte midir?
7. Bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi görev yerleşim yerine göre değişmekte midir?

2.5. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesi, grafik ve tabloların oluşturulması amacıyla SPSS (Statistical Package for Social Sciences) version 23 ile MS Excel yazılımı kullanılmıştır. Katılımcıların ankete verdikleri

cevaplara göre elde edilen puanlar, ortalama ve standart sapma olarak sunulmuştur. Kategorik (demografik) değişkenlerin (cinsiyet, kıdem yılı vb.) sunumu için ise frekans ve yüzde değerler kullanılmıştır. Nicel değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile araştırılmış ve verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Demografik değişkenlere göre ölçek puanları istatistiksel olarak karşılaştırılmış, iki grup karşılaştırması için “Mann-Whitney U testi” ikiden fazla grup karşılaştırması için ise “Kruskal Wallis H testi” kullanılmıştır. İki grup karşılaştırılması sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bulunan sonuçlarda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Bonferroni düzeltmeli Mann-Whitney U testi” kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı ile incelenmiştir. Bütün istatistiksel analizlerde önemlilik seviyesi olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

2.6. Anketin Geçerlik Testleri

Anketin yapı geçerliğini istatistiksel olarak tespit etmek için Açıklayıcı Faktör analizi yapılmıştır. Veriler, ankete katılan 4.520 öğretmenden elde edilmiştir. Anketin öncelikle faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu (KMO=0.897, Bartlett küresellik testi=20243,344; $p < 0.01$) anlamlı bulunmuştur.

Buna göre, değişkenler arasında yüksek düzeyde korelasyon bulunmaktadır ve veri seti faktör analizi için uygundur. Bu aşamadan sonra anketin yapı geçerliğini belirlemek üzere 5’li Likert biçimi olan ikinci bölümün 11 sorusuna açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre anketteki bu bölüm iki faktörden oluşmaktadır. Birinci faktör olan Bilişim teknolojileri kullanma tutum ve becerisi (M1,M2,M3,M4) faktör yükleri 0,728 ile 0,816 arasında, ikinci faktör olan Uzaktan eğitimde e-değerlendirme tutum ve becerisi (M5,M6,M7,M8,M9,M10,M11) faktör yükleri 0,363 ile 0,784 arasında değişmektedir. 2 faktör toplam varyansın %55,61’ini açıklamaktadır. Birinci faktör toplam varyansın %44,46’ını, ikinci faktör toplam varyansın % 11,15’ünü açıklamaktadır.

2.6.1. Anketin güvenilirlik analizleri

Anketin güvenilirlik testi için Cronbach Alfa Katsayısı ölçümü yapılmıştır. Yapılan Cronbach’s Alfa testi sonucuna göre anketin güvenilirlik katsayısı ,866 olarak hesaplanmıştır. Buna göre anket yüksek derecede güvenilirliktedir.

Tablo 1. Anketin İç Tutarlılık Analizi

<i>Faktör</i>	<i>Cronbach 's Alfa Katsayısı</i>
Bilişim Teknolojilerini Kullanma Tutum ve Becerisi	,847
Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Tutum ve Becerisi	,798
Anketin Geneli	,866

Uzaktan Eğitimde Tamamlayıcı Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Kullanabilme Tutum ve Becerisini ölçen, 18 ayrı ifadeden oluşan madde, “Çok iyi derecede biliyorum” (1), “Biliyorum” (2), “Kararsızım” (3), “Bilmiyorum” (4) ve “Hiç bilmiyorum” (5) şeklinde derecelendirilip puanlandırılmıştır. Yapılan Cronbach’s Alfa testi sonucuna göre güvenilirlik katsayısı ,915 olarak hesaplanmıştır. Buna göre bu bölümün güvenilirliği de yüksek derecededir.

3. BULGULAR

3.1. Demografik Özelliklere Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

Bu bölümde katılımcıların kişisel ve mesleki bilgilerine yönelik bulgular tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla tablolarda gösterilerek açıklanmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Bilgilerine Göre Dağılımı (n:4520)

<i>Cinsiyet</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Kadın	2732	55,0
Erkek	1788	45,0
Toplam	4520	100,0
<i>Kıdem</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
0-1	2,7	124
2-5	7,7	349
6-11	24,9	1124
12-21	34,5	1558
22-31	25,7	1161
32 ve üzeri	4,5	204
<i>Okul Türü</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Okul Öncesi	1,8	80
İlkokul	16,7	756
Ortaokul	28,3	1277
Anadolu Lisesi	15,1	681
Meslek Lisesi	36,4	1647
Fen Lisesi	1,5	66
Sosyal Bilimler Lisesi	,3	13
<i>Görev Yerleşim Yeri</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Köy	3,4	154
İlçe	31,2	1411
İl Merkezi (Nilüfer/Osmangazi/Yıldırım)	65,4	2955
<i>Branş</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Meslek (Alan)	443	10,21
Matematik-Fen Bilimleri	952	21,95
Türkçe-Sosyal Bilimler	1608	37,08
Görsel Sanatlar-Müzik-Beden Eğitimi	412	9,50
Okul Öncesi-Sınıf	826	19,04
Bilişim Teknolojileri	95	2,19

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu 12-21 yıllık kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların okul türlerine göre dağılımına baktığımızda en fazla katılımı Meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerden oluşurken Okul Öncesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Fen Lisesi öğretmenleri toplamda araştırmanın sadece %3,6'sını oluşturmaktadır. Branş bazında en yüksek katılım Türkçe Sosyal Bilimler alanlarındaki öğretmenlerden oluşurken, katılımcıların yarısından fazlasının “il merkezinde” görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

3.2. Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Anketi 2. Bölüm Maddelerinin Ortalama Puanları

Katılımcıların uzaktan eğitimde e-değerlendirme anketi likert tipi sorulara verdikleri ortalama puanlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Anketi 2. Bölüm Maddelerinin Ortalama Puanları (n:4520)

Maddeler	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
6 Eğitimde Ölçme Değerlendirme konusunda kendimi yeterli görüyorum.	1	5	4,01	0,73
1 Bilişim teknolojilerini kullanma becerimi yeterli görüyorum.	1	5	3,97	0,86
4 Uzaktan Eğitim sürecinde video konferans uygulamalarını kullanabilirim.	1	5	3,83	0,88
3 Bilişim Teknolojileri araçlarını Uzaktan Eğitimde kullanma konusunda yeterli bilgiye sahibim.	1	5	3,68	0,89
11 Uzaktan Eğitim sürecinde Ölçme Değerlendirme için kullanabileceğim Web 2.0 araçlarını bilmemin işimi kolaylaştıracağını düşünüyorum.	1	5	3,55	0,96
2 Eğitimde teknolojik yenilikleri kullanma becerimi yeterli görüyorum.	1	5	3,44	0,97
9 Öğrencinin öğrenme sürecini ve performansını değerlendiren Tamamlayıcı (Alternatif) Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini biliyorum.	1	5	3,44	0,89
7 Uzaktan Eğitim sürecinde Ölçme Değerlendirme Yöntemleri (E-Değerlendirme) konusunda kendimi yeterli görüyorum.	1	5	3,38	0,91
5 Uzaktan Eğitim sürecini mesleki gelişimim açısından faydalı buluyorum.	1	5	3,37	1,07
8 Geçtiğimiz Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerimin öğrenme sürecini ve ürününü doğru değerlendirebildiğimi düşünüyorum.	1	5	3,32	0,97
10 Tamamlayıcı (Alternatif) Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Uzaktan Eğitimde kullanabiliyorum.	1	5	3,23	0,91

Tablo 3'te "Eğitimde ölçme değerlendirme konusunda kendimi yeterli görüyorum" ve "Bilişim teknolojilerini kullanma becerimi yeterli görüyorum" yargıları 5'li likert ölçekte 4 numara olan "Katılıyorum" kısmında en yüksek ortalamaya sahip olan yargılar olarak görülmektedir. Yani katılımcı öğretmenler bu iki konuda kendi yeterliklerini yüksek derecede gördüklerini belirtmişlerdir. "Tamamlayıcı (Alternatif) Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Uzaktan Eğitimde kullanabiliyorum" ve "Geçtiğimiz Uzaktan Eğitim sürecinde öğrencilerimin öğrenme sürecini ve ürününü doğru değerlendirebildiğimi düşünüyorum" maddelerinin 5'li likert ölçekte "Kararsızım" ifadesine tekabül eden en düşük ortalamaya sahip olan yargılar olduğu görülmektedir. Yani katılımcı öğretmenler bu konularda kendi yeterliklerini orta derecede görmüşlerdir.

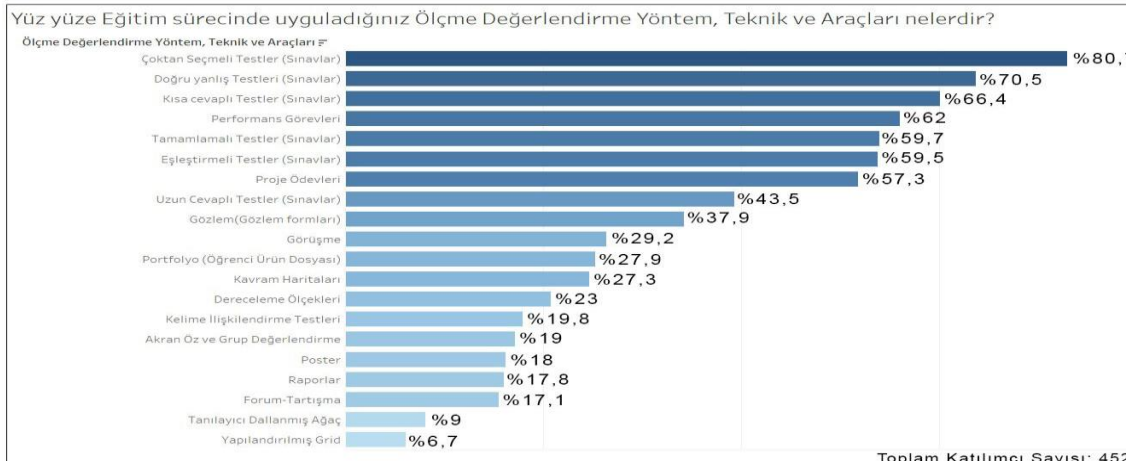
Tablo 4. Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Anketi 2. Bölüm Ortalama Puanları

Katılımcı Sayısı	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
4520	1,00	5,00	3,56	0,60

Tablo 4 incelendiğinde ankete katılan öğretmenlerin uzaktan eğitimde e-değerlendirme tutum ve beceri ortalamalarının 5li likert anketinde “Katılıyorum” ifadesine tekabül ettiği yani tutum ve beceri ortalamasının yüksek seviyede olduğu söylenebilir. Fakat bu aralığın Orta dereceye yakın seviyede olması yani öğretmenlerin verdikleri yanıt ortalamalarının “Kararsızım” ifadesine de çok yakın olduğunun altını çizmek gerekir.

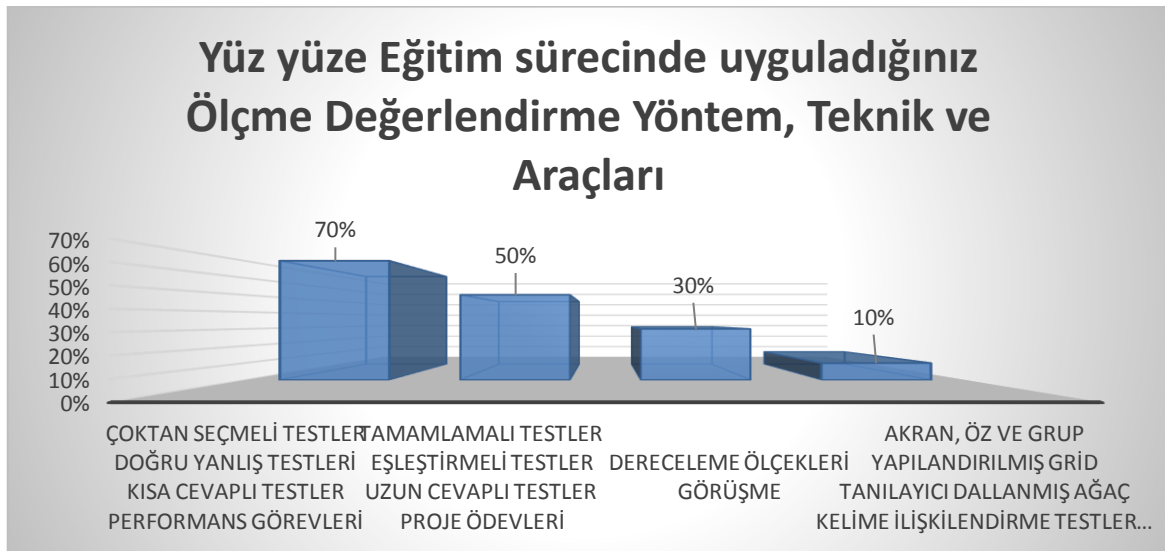
3.3. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

3.3.1. Yüz yüze eğitim sürecinde uyguladığınız ölçme değerlendirme yöntem, teknik ve araçları nelerdir?

Şekil 1. 3. Bölüm 1. Soru Cevapları

Şekil 1’de katılımcı öğretmenlerin yüz yüze eğitim sürecinde daha çok geleneksel ölçme değerlendirme araçlarını kullandıkları, tamamlamalı ölçme değerlendirme araçlarının ise çok az düzeyde kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan araçların yüzdelerine göre gruplandırılması Şekil 2’de verilmiştir.

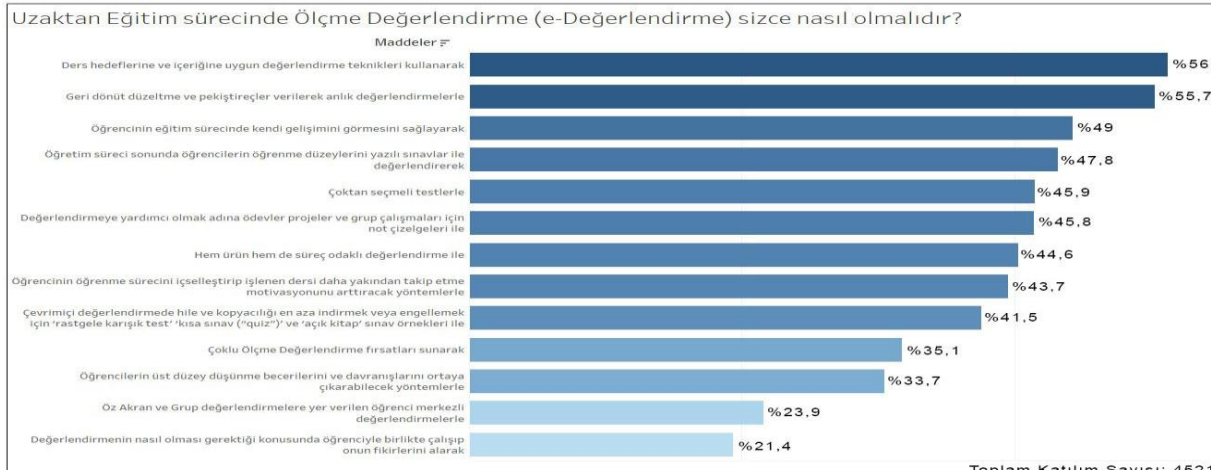
Şekil 2. 3. Bölüm 1. Soru Cevapları (Gruplanmış)

Buna göre ankete katılan öğretmenlerin %70’i yüz yüze eğitimde geleneksel ölçme değerlendirme araçlarından çoktan seçmeli testler, doğru yanlış testleri, kısa cevaplı testleri kullandıklarını, %50’si yine geleneksel ölçme değerlendirme araçlarından olan tamamlamalı testler, eşleştirmeli testler ve uzun cevaplı testleri kullanmakta olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun yüz yüze eğitimde geleneksel ölçme değerlendirme araçlarından çoktan seçmeli testler, doğru yanlış testleri, kısa cevaplı testler, tamamlamalı testler, eşleştirmeli testler ve uzun cevaplı testleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin çok

az bir kısmı yüz yüze eğitimde tamamlayıcı ölçme değerlendirme araçlarından olan dereceleme ölçekleri, görüşme, akran, öz ve grup değerlendirme, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme testleri, poster, forum-tartışma, raporlar ve portfolyo'yu kullandıklarını belirtmişlerdir.

3.3.2. Uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) sizce nasıl olmalıdır?

Şekil 3. Bölüm 2. Soru Cevapları

Ankete katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme nasıl olmalıdır sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında ağırlıklı olarak ders amacı ve içeriğine uygun ölçme aracı çeşitliliği (% 56), öğrencinin eğitim sürecinde kendi gelişimini fark etmesini sağlayacak dönüt, düzeltme, pekiştirmeçerle desteklenen bir değerlendirme yapılması gerekliliği (% 55,7) üzerinde durmuşlardır.

3.3.3. Uzaktan eğitimde e- değerlendirme anketi 3. bölüm 3. madde (3. alt problem) ortalamaları

Katılımcıların uzaktan eğitimde tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemlerini ne ölçüde kullanabildiklerine ilişkin ortalama puanları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Uzaktan Eğitimde Tamamlayıcı Ölçme Değerlendirme Kullanabilme Görüşlerine Yönelik Ortalama Puanları

Maddeler	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Performans Görevleri	1,00	5,00	2,3279	1,28191
Projeler	1,00	5,00	2,3392	1,29505
Görüşme	1,00	5,00	2,4613	1,26393
Gözlem Formları	1,00	5,00	2,5239	1,27059
Raporlar	1,00	5,00	2,6162	1,23218
Öz Değerlendirme	1,00	5,00	2,6219	1,20235
Forum-Tartışma	1,00	5,00	2,6246	1,23315
Grup Değerlendirme	1,00	5,00	2,6336	1,21101
Akran Değerlendirme	1,00	5,00	2,6796	1,22218
Kavram Haritaları	1,00	5,00	2,7168	1,26990
Kelime İlişkilendirme Testleri	1,00	5,00	2,7684	1,29055
Poster	1,00	5,00	2,8066	1,30152
Değerlendirme Listeleri (Rubrik)	1,00	5,00	2,8369	1,26879
E-Portfolyo / Portfolyo Değerlendirme	1,00	5,00	2,8987	1,26816
Açık Kitap Değerlendirme	1,00	5,00	2,9389	1,29061
Tanılayıcı Dallanmış Ağaç	1,00	5,00	3,0681	1,31438
Yapılandırılmış Grid	1,00	5,00	3,1241	1,31744
Otantik Değerlendirme	1,00	5,00	3,2905	1,37257

Tablo 5'de Uzaktan Eğitimde Tamamlayıcı Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Kullanma Tutum ve Becerisini ölçen 18 ayrı ifadeden oluşan madde, "1.00-1.80: Çok iyi derecede biliyorum", "1.81- 2.60: Biliyorum", "2.61- 3.40: Kararsızım", "3.41-4.20: Bilmiyorum", "4.21-5.00: Hiç biliyorum" şeklinde derecelendirilip puanlandırılmıştır. Buna göre katılımcı öğretmenlerin yanıt ortalamaları, "Biliyorum ve Kararsızım" derecelerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 6. 3. Bölüm 3. Madde Ortalama Puanı (3. Alt Problem)

<i>Katılımcı Sayısı</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
4520	1,00	5,00	2,73	0,91

Tablo 6’da katılımcıların, uzaktan eğitimde tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabilme ortalamalarının 5’li likert anketinde (2) “Kararsızım” ifadesine tekabül ettiği görülmektedir. Yani öğretmenlerin tamamlayıcı ölçme değerlendirme araç ve yöntemlerini bilme ve uzaktan eğitimde kullanabilme konularında kararsız olduklarını görmeleri, konuya hâkimiyetlerinin tam olmadığını hatta düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

3.3.4. Bilişim teknolojilerini kullanma ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi cinsiyete göre değişmekte midir?

Örneklemdaki öğretmenlerin uzaktan eğitimde e-değerlendirme tutum ve becerilerinin, cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğine ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Tutum ve Becerilerine Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları (n:4520)

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
Bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi	Kadın	2732	2087,76	-11,095	<0,001
	Erkek	1788	2524,43		
Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi	Kadın	2732	2211,95	-3,101	0,002
	Erkek	1788	2334,68		
Anket Geneli	Kadın	2732	2203,58	-6,850	<0,001
	Erkek	1788	2424,65		

Örneklemin %55’ini kadın, %45’ini erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Ortalama puanlar arasındaki farkın anlamlılığı için Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, erkek öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerileri sıra ortalamalarının, kadın öğretmenlerin sıra ortalamasına göre daha yüksek olduğu ve ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($z=-11,895$; $p<0,001$).

Benzer şekilde, erkek öğretmenlerin uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerileri sıra ortalamalarının, kadın öğretmenlerin ortalamalarına göre daha yüksek olduğu ve ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. ($z= -3,101$; $p=0,002$)

Tablo 7’de elde edilen sonuçlara göre; erkek öğretmenlerin uzaktan eğitimde e-değerlendirme tutum ve becerilerinin kadın öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu ($p<0,001$) yorumu yapılabilir.

3.3.5. Bilişim teknolojilerini kullanma ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi kıdeme göre değişmekte midir?

Katılımcı öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi ortalamaları kıdeme göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Kıdeme Göre Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Tutum ve Becerilerine Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları (n:4520)

2. Bölüm Boyutlar	Kıdem	n	Sıra Ortalaması	X ²	p
Bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi	0-1	124	2306,60 ^A	57,315	<0,001
	2-5	349	2512,48 ^A		
	6-11	1124	2314,99 ^A		
	12-21	1558	2340,73 ^A		
	22-31	1161	2074,34 ^B		
	32 ve üzeri	204	1947,94 ^B		
Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e-değerlendirme) tutum ve becerisi	0-1	124	2400,56 ^A	34,085	<0,001
	2-5	349	2471,12 ^A		
	6-11	1124	2282,56 ^A		
	12-21	1558	2314,63 ^A		
	22-31	1161	2140,29 ^B		
	32 ve üzeri	204	1964,21 ^B		
Anket Geneli	0-1	124	2399,03 ^A	53,029	<0,001
	2-5	349	2512,30 ^A		
	6-11	1124	2302,50 ^A		
	12-21	1558	2330,53 ^A		
	22-31	1161	2096,56 ^B		
	32 ve üzeri	204	1912,23 ^B		

*Farklı büyük harfler istatistiksel olarak anlamlı farklığa sahip olan grupları göstermektedir.

Kruskal-Wallis H testi sonucunda ölçeğin alt boyutları ve anketin geneline ilişkin elde edilen puanların “Kıdem yılı” gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0,001). Farklılığın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Düzeltmeli Mann-Whitney U testi yapılmıştır. “Uzaktan eğitimde değerlendirme tutum ve becerisi alt boyutu”, “Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e-değerlendirme) tutum ve becerisi alt boyutu” ve “Anketin geneline” ilişkin elde edilen puanlar bakımından kıdem yılı “22-31” ve “32 ve üzeri” olanların diğer kıdem yılı (0-1, 2-5, 6-11 ve 12-21) gruplarından anlamlı derecede düşük olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

3.3.6. Bilişim teknolojilerini kullanma ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e- değerlendirme) tutum ve becerisi okul türüne göre değişmekte midir?

Ankete katılan öğretmenlerin okul türüne göre Bilişim teknolojileri kullanma tutum ve becerisi ile Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme tutum ve becerisi yanıt ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Okul Türüne Göre Uzaktan Eğitimde e-Değerlendirme Tutum ve Becerilerine Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları (n:4520)

2. Bölüm Boyutlar	Okul Türü	n	Sıra Ortalaması	X ²	p
Bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi	Okul Öncesi	80	1883,55 ^A	36,442	<0,001
	İlkokul	756	2142,07 ^A		
	Ortaokul	1277	2251,66 ^A		
	Anadolu Lisesi	681	2274,17 ^A		
	Meslek Lisesi	1647	2302,06 ^A		
	Fen Lisesi	66	2917,15 ^B		
	Sosyal Bilimler Lisesi	13	3020,38 ^B		
Uzaktan eğitimde değerlendirme (e-değerlendirme) tutum ve becerisi	Okul Öncesi	80	2404,37 ^A	18,532	0,005
	İlkokul	756	2366,84 ^A		
	Ortaokul	1277	2284,60 ^A		
	Anadolu Lisesi	681	2199,61 ^A		
	Meslek Lisesi	1647	2194,67 ^A		
	Fen Lisesi	66	2663,93 ^B		
	Sosyal Bilimler Lisesi	13	2305,35 ^B		
Anket Genel	Okul Öncesi	80	2184,18 ^A	14,713	0,023
	İlkokul	756	2274,73 ^A		
	Ortaokul	1277	2273,00 ^A		
	Anadolu Lisesi	681	2220,72 ^A		
	Meslek Lisesi	1647	2239,39 ^A		
	Fen Lisesi	66	2827,99 ^B		
	Sosyal Bilimler Lisesi	13	2552,12 ^B		

*Farklı büyük harfler istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olan grupları göstermektedir.

Kruskal-Wallis H testi sonucunda anketin alt boyutları ve anketin geneline ilişkin elde edilen puanların “Okul Türü” gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<0,001,p=0,005,p=0,023). Farklılığın hangi grup ya da gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Düzeltmeli Mann-Whitney U testi yapılmıştır. “Uzaktan eğitimde bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi alt boyutu”, “Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme (e-değerlendirme) tutum ve becerisi alt boyutu” ve “Anketin geneline” ilişkin elde edilen puanlar bakımından Okul Türü “Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi” olanların diğer okul türü gruplarına göre (Okul öncesi, İlkokul, Ortaokul, Anadolu Lisesi ve Meslek Lisesi) anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

3.3.7. Bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi görev yerleşim yerine göre değişmekte midir?

Tablo 10. Katılımcıların Görev Yapılan Yerleşim Yerine Göre Bilişim Teknolojilerini Kullanabilme Tutum ve Becerilerine Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları (n:4520)

2. Bölüm	Görev Yerleşim Yeri	n	Sıra Ortalaması	X ²	p
Bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi	Köy	154	2269,08	3,639	,162
	İlçe	1411	2314,21		
	İl Merkezi (Nilüfer/Osmangazi/Yıldırım)	2955	2234,41		

Katılımcıların bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisi yanıt ortalamaları okul yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisinin okul yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretmenlerin ölçme değerlendirme ile ilgili öz yeterlik algılarını saptamak, uzaktan eğitimde bilişim teknolojilerini kullanabilme tutum ve becerilerini tespit etmek, uzaktan eğitimde kullandıkları ölçme değerlendirme araçları konusunda bilgi sahibi olmak ve öğretmenlerde tamamlayıcı (alternatif) ölçme değerlendirme teknik ve araçları ile ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları, alan yazından elde edilen ilgili araştırma sonuçları ile birlikte tartışılmış ve önerilere yer verilmiştir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket 3 bölümden oluşmakta olup ilk bölümde demografik bilgiler yer almaktadır. Araştırmaya katılan 4520 öğretmenin %55'i kadın, %45'i erkektir. Katılımcıların çoğu (%34,5) 12-21 yıllık öğretmenlerden oluşmaktadır. Şahin ve Kaya'nın alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili 2008-2020 yılları arasında yapılan lisansüstü tezleri ve makale çalışmalarının içerik analizlerini yaptığı araştırma makalesinde; tezleri konu, örneklem, kullanılan yöntem, kullanılan veri toplama araçları bakımından incelemiştir. İlgili yıllar arasında yapılan 45 araştırmadan sadece 3'ünün örneklem büyüklüğü 1000+'dır. Bu araştırma, örneklem büyüklüğünün 4520 olması ve katılımcı öğretmenlerin branşlarının çok çeşitli olması açısından önemlidir. Anketin 2. bölümünde öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanabilme ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme tutum ve becerilerini tespit etmeye dönük 11 ifade yer almaktadır. 2. bölüm yanıt ortalamalarının "Kararsızım" ifadesine çok yakın olduğu görülmüştür buradan hareketle öğretmenlerin kendilerini bu alanlarda yeterli görmedikleri sonucuna varılmıştır. Anketin 3. bölümünde araştırma alt problemlerinin ilk üçünü oluşturan sorular bulunmaktadır.

Yüz yüze eğitim sürecinde uyguladıkları ölçme değerlendirme yöntem, teknik ve araçları ile ilgili sorulan soruya öğretmenlerin %70'i yüz yüze eğitimde geleneksel ölçme değerlendirme araçlarından çoktan seçmeli testler, doğru yanlış testleri, kısa cevaplı testleri kullandıklarını, %50'si yine geleneksel ölçme değerlendirme araçlarından olan tamamlamalı testler, eşleştirmeli testler ve uzun cevaplı testleri kullanmakta olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin çok az bir kısmı tamamlayıcı ölçme değerlendirme araçlarından olan dereceleme ölçekleri, görüşme, akran, öz ve grup değerlendirme, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç, kelime ilişkilendirme testleri, poster, forum-tartışma, raporlar ve portfolyoyu yüz yüze eğitimde kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin yüz yüze eğitimde yapılandırmacı yaklaşımın felsefesine uygun ölçme yöntem ve araçlarını kullanmak yerine geleneksel ölçme değerlendirme tekniklerini kullandığı görülmektedir. Bu da öğretmenlerin, bu konudaki tutum ve beceri eksiklerinden kaynaklanabileceği gibi, tamamlayıcı ölçme değerlendirme araçlarının değerlendirme sürecinde zorunlu olarak kullanılması gereken araçlar içinde yer almamasından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Adıgüzel'in (2020) uzaktan eğitimde ölçme değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesine yönelik çalışmasında öğretmenlerin uzaktan eğitimde en çok kullandıkları ölçme değerlendirme yönteminin geleneksel ölçme değerlendirme araçlarından çoktan seçmeli testler ve klasik sınavlar olduğu görülmektedir. Tamamlayıcı yöntemler olan, öz-akran değerlendirme, bireysel gelişim dosyalarının öğrenci başarısının belirlenmesinde öğretmenler tarafından en son sırada tercih edildiğini belirtmiştir. Bu çalışmada da Adıgüzel'in araştırma sonuçlarına benzer sonuçlar elde edilerek öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemlerine çok az başvurdukları ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, öğretim sürecinin değerlendirilmesinden ziyade çıktının değerlendirildiğini göstermekle birlikte öğrenme kayıplarının belirlenip bunlara ilişkin telafi eğitiminin planlanmasını zorlaştırmaktadır.

Baran, 2020 yılında bazı mega Açık Üniversitelerde uygulanan ölçme değerlendirme yöntemlerini incelediği araştırmasında yalnızca Anadolu Üniversitesi'nin sonuç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımını benimsendiğini ifade etmiştir. Araştırmacı 21. Yüzyıl öğrenenlerinin üst düzey becerilerini değerlendirecek ölçme değerlendirme süreçlerinin tasarlanması gerektiği sonucuna varmıştır. Müdürlüğümüzce yapılan bu çalışmada da öğretmenlerin geleneksel ölçme araçlarını %80 oranında tercih etmeleri öğrenme sürecini sonuç odaklı değerlendirdiklerini göstermektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde ölçme değerlendirme nasıl olmalıdır sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında ağırlıklı olarak ders amacı ve içeriğine uygun ölçme aracı çeşitliliği, öğrencinin eğitim sürecinde kendi gelişimini fark etmesini sağlayacak dönüt, düzeltme, pekiştirmelerle desteklenen bir değerlendirme yapılması gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Bu durumda öğretmenlerin, öğrenme sürecini doğru değerlendirmenin tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerine hitap eden yaklaşımlar ile olmasına

karşın, yüz yüze ve uzaktan eğitim sürecinde halen geleneksel ölçme yöntemlerini kullanmaya devam ettikleri görülmektedir. Bu da öğretmenlerin teorik açıdan doğru ölçme değerlendirme yaklaşımının nasıl olması gerektiğini bilmelerine rağmen uygulama sürecinde gerek objektiflik endişesi ve kullanışlılık açısından gerekse de yeni yöntemlere uyum sağlamada yaşanan zorluklar nedeniyle tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntem ve araçlarını kullanmadıklarını göstermektedir.

Uzaktan eğitimde tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanabilme tutum ve becerisi yanıt ortalamalarına bakıldığında öğretmenlerin bu konudaki tutum ve becerilerinin çok az derecede olduğu görülmektedir. Gelbal ve Kelecioğlu'nun 2007 yılında yaptığı araştırmada da öğretmenlerin çoğunlukla geleneksel ölçme değerlendirme yöntemlerini kullandığı, öğrencilerin birbirini değerlendirdiği ölçme yöntemlerininse çok az tercih edildiği görülmektedir. Öğretmenlerin tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntemleri konusundaki öz yeterlilik algılarının düşük olmasından hareketle öğretmenlerin ölçme yöntemleri, ölçme aracı hazırlama gibi konularda eğitim ihtiyacının olduğu görüşüne varılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere öğrenci performansı, öğrenme süreci ve gelişimini takip edebilecekleri yeni ölçme değerlendirme yaklaşımları ve tamamlayıcı (alternatif) ölçme değerlendirme teknikleri ve araçları konusunda uzman kişiler tarafından geniş kapsamlı eğitimler verilmelidir. Tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri yeni müfredatta yer aldığından, yeni müfredat hakkında seminer veya hizmet içi eğitimler verilmelidir.

Varyans analizi sonuçlarında erkek öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerileri yanıt ortalamalarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, kıdemi düşük olan öğretmenlerin kıdemi yüksek olan öğretmenlere göre bilişim teknolojileri ve uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme bilgi ve becerileri konusunda daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Mehmet Başar'ın 2019 yılında yaptığı araştırmada da öğretmen adaylarından erkek olanların uzaktan eğitime ilişkin algılarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucu çıkmıştır. Bu sonucun erkeklerin teknoloji ve bilgisayara daha yakın olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yine okul türüne göre farklılaşmalara bakıldığında ise fen lisesi ve sosyal bilimler lisesi öğretmenlerinin diğer okul türlerine göre hem bilişim teknolojilerini kullanabilme hem de uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme becerilerinde olumlu yönde ayrışma gösterdiği görülmüştür. Bunun yanında öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma tutum ve becerisinin okul yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Uzaktan eğitimin çağın ve şartların gerektirdiği üzere yüz yüze eğitimin alternatifi olması sebebiyle, öğretmenlerin dijital yeterliliklerinin artırılması ve bilişim teknolojileri araçlarını kullanabilme konusunda desteklenmesi önemli ve öncelikli adımlardan olmalıdır.

Uzaktan eğitimin yapıldığı Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) yapılandırmacı yaklaşıma uygun ölçme değerlendirme araçları ile zenginleştirilmesi gerekmektedir. Görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi gibi performans odaklı derslerin kazanımlarını değerlendirebilecek tamamlayıcı ölçme değerlendirme yöntem ve araçlara yer verilmesi hem öğrenme sürecinin hem de öğrenci gelişiminin takibi açısından önem arz etmektedir.

Eğitim programlarının uzaktan eğitim sürecine uygun hale getirilmesi ile ilgili araştırmaların yapılması ve akabinde etkili bir eğitim öğretim içeriği oluşturulmasının e-değerlendirme adına önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

5. KAYNAKÇA

Adıgüzel, A. (2020). Salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğrenci başarısının değerlendirilmeye ilişkin öğretmen görüşleri. *Millî Eğitim*, 49(1), 253-271.

Arlı, M., & Nazik, H. (2001). *Bilimsel araştırmaya giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S., & Bıçak, B. (2006). *Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Baran, H. (2020). Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme. *AUAd*, 6(1), 28-40.

Başar, M. vd, (2019). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algısı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 14-22.

Baykul, Y. (1992). Eğitim sisteminde değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 62-68.

- Canpolat, U., & Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul öğretmenlerinin COVID-19 salgın sürecinde uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi, *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi-AUAd*, 7(1), 74-109.
- Crisp, G. (2005). Interactive e-Assessment: Moving beyond multiple-choice questions. Centre for Learning and Professional Development. *University of Adelaide*. [eli.elc.edu.sa/2009/content/Crisp\[presentation\].pdf](http://eli.elc.edu.sa/2009/content/Crisp[presentation].pdf)
- Dermo, J., & Carpenter, L. (2011). e-Assessment for learning: Can online selected response questions really provide useful formative feedback? [İnternet-23-06-2012]. Erişim adresi: <http://caaconference.co.uk/wp-content/uploads/Dermo-CAA2011.pdf>
- Gelbal, S., & Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkında yeterlik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 135-145.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*. Erişim adresi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/thedifference-between-emergency-remoteteaching-and-online-learning>
- İnesi, M. A. (2015). *Ortaokul öğretmenlerinin çağdaş ölçme ve değerlendirme süreçlerine yönelik bilgilerinin ve tutumlarının belirlenmesi (Demirci İlçesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kara, E. (2009). *Uzaktan yükseköğretimde ölçme değerlendirme ve Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi uygulaması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Korkmaz, H. (2004). *Fen ve teknoloji eğitiminde tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımları*. İstanbul: Yeryüzü Yayınevi.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (1996). *A systems view*. Boston: Distance Education.
- Puspitasari K. A. (2010). Student assessment: Policy and practice in asian distance education. *Sage Pub, New Delhi*, 60-65.
- Şahin, Ç., & Kaya, G. (2020). Alternatif ölçme değerlendirme ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi: Bir içerik analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 798-812.

6. EXTENDED ABSTRACT

The aim of this research is to determine teachers' self-efficacy perceptions about measurement and evaluation, to determine the attitude and skills of teachers to use information technologies in distance education, to have information about the measurement and evaluation tools they use in distance education and to raise awareness of teachers about complementary (alternative) measurement and evaluation techniques and tools. It is seen that the output is evaluated rather than the evaluation of the teaching process in face-to-face and distance education. This study is important in terms of raising awareness about the transition from the traditional assessment and evaluation approach, which is not sufficient in measuring the achievements of the educational programs prepared with the constructivist education approach and still being implemented, to the contemporary assessment and evaluation approach, in which complementary measurement and evaluation tools are used.

The sample of this research carried out in a survey model consists of a total of 4520 teachers, 2732 female and 1788 male, who teach in Bursa Province in the 2020-2021 academic year. In the research, an online questionnaire consisting of 3 parts and 24 items in total was used, as a data collection tool. In the first part, a total of 9 items containing personal and professional information are included. The second part consists of 11 Likert type items that measure teachers' attitude and skills in using information technologies and measurement and evaluation (e-assessment) knowledge and skills in distance education. In the third part, there are 3 multiple-answer items that measure complementary (alternative) assessment and evaluation knowledge and skills.

The data obtained in the research were analyzed through Descriptive and Difference Analysis. The scores obtained according to the answers given by the participants to the scales are presented as mean and standard deviation. Frequency and percentage values were used for the presentation of categorical (demographic) variables (gender, years of seniority, etc.). The suitability of quantitative variables to normal distribution was investigated with the Kolmogorov-Smirnov test and it was determined that the data were not normally distributed. Scale scores

were compared statistically according to demographic variables, and the "Mann-Whitney U test" was used for two-group comparison, and the "Kruskal Wallis H test" was used for more than two group comparisons. As a result of the comparison of more than two groups, the "Mann-Whitney U test with Bonferroni correction" was used to determine between which groups the difference was found to be statistically significant. The reliability of the scales was examined with the Cronbach Alpha coefficient. $P < 0.05$ was accepted as the significance level in all statistical analyses.

Exploratory Factor analysis was performed to determine the construct validity of the questionnaire statistically. The data were obtained from 4,520 teachers who participated in the survey. KMO and Bartlett tests were performed in order to understand whether the scale was suitable for factor analysis. As a result of this study, the result of the KMO test (KMO=0.897, Bartlett sphericity test=20243,344; $p < 0.01$) was found to be significant.

Cronbach's Alpha Coefficient was measured for the reliability test of the questionnaire. According to the results of the Cronbach's Alpha test, the reliability coefficient of the questionnaire was calculated as ,866. Accordingly, the questionnaire is highly reliable.

The results show that, in terms of demographic characteristics, it was determined that the measurement and evaluation knowledge and skills in distance education have a significant differences in terms of gender, seniority and school type.

When asked about the measurement and evaluation methods, techniques and tools they used in the face-to-face education process, 70% of the teachers said that they used multiple-choice tests, true-false tests, short-answer tests, which are traditional measurement and evaluation tools in face-to-face education, and 50% of them used traditional assessment and evaluation tools which are complementary tests, paired tests, and long-answer tests. Few of the participating teachers stated that they used grading scales, interview, peer, self and group assessment, structured grid, diagnostic branched tree, word association tests, posters, forum-discussion, reports and portfolio, which are complementary assessment and evaluation tools, in face-to-face education.

Although teachers state that complementary (alternative) measurement methods and techniques should be used to evaluate student performance, it is seen that they still continue to use traditional evaluation methods in face-to-face and distance education. This shows that although teachers know how the correct measurement and evaluation approach should be from a theoretical point of view, they do not use complementary (alternative) measurement and evaluation methods and tools in the application process due to the concerns of objectivity and usefulness, as well as the difficulties experienced in adapting to new methods.

Taking all the findings of the study into consideration, it is understood that teachers need education on the use of information technologies and complementary (alternative) measurement and evaluation techniques in distance education. Comprehensive training should be given to teachers by experts on new assessment and evaluation approaches and complementary (alternative) assessment and evaluation techniques and tools, where they can follow student performance, learning process and development. Since complementary assessment and evaluation techniques are included in the new curriculum, seminars or in-service trainings should be given about the new curriculum.

Since distance education is an alternative to face-to-face education as required by the age and conditions, increasing the digital competencies of teachers and supporting them in using information technology tools should be important and priority steps.

It is thought that conducting research on making education programs suitable for the distance education process and then creating an effective educational content will be an important step in the name of e-evaluation.